

Universitätsbibliothek Paderborn

Cvrsvs Theologici ...

Ea Brevitate Conscriptus, Qvam Tot Tantarvmqve Rervm Amplitudo Et
Varietas Patitvr ...

Quas Secunda Secundæ Et Tertia Pars Divi Thomæ Complectitvr -
Qvæstiones Insvper Ad Mores, & praxim spectantes, maximè circa
Sacramenta, accuratè declarantur

Carleton, Thomas Compton

Leodii, 1664

Sect. III. An actus Spei sit certus, & unde id habeat?

urn:nbn:de:hbz:466:1-13826

TOM. II.

IV. Oſtenditur ad actum ſupernaturalem Spei antecedere debere alium ſupernaturaliſm Fidei.

V. Quomodo ad actum Spei interdum non requiratur Fides.

VI. Quale ſit hoc iudicium ad actum Spei prærequisitum.

Per auxilia divina poſſibile cuique eſt beatitudinis adeptio.

VII. Quis actus ad ſpem prærequiritur ex parte voluntatis.

Ad ſpem ſupernaturalem prærequiritur actus amoris ſupernaturalis obiecti ſerati.

Probatur primò: Quia obiectum formale Spei eſt ſupernaturale & ſupernaturaliter obtinendum per vires ſupernaturales, hoc autem cognoſci non poteſt lumine naturæ, ſed per ſolam Fidem, ergo requiritur actus Fidei, qui illud proponat voluntati. Secundò: Actus ſiquidem virtutum moralium inſeſarum diriguntur à prudentiâ inſuſâ, nec ad illos ſufficit prudentia naturalis, ergo & actus virtutum Theologicarum, quæ in voluntate exiſtunt, diriguntur à virtute Theologicâ intellectus, Fide ſcilicet, ad hoc inſuſâ.

Hæc autem conſuſio limitanda eſt primò, ut intelligatur tantum in viâ, in eorum ſententiâ, qui putant manere in patriâ aliquem actum Spei, de quo poſtea, in illâ enim ſententiâ dicendum ſufficere in beatis viſionem, per quam ibi res cognoſcunt, ſicut hic per Fidem. Secundò eſt limitanda, quòd licet requiratur Fides ad proponendum obiectum formale Spei ut ſic, ſeu in communi, tamen ad proponenda obiecta materialia in particulari, & ad applicandum illis formale, ut ſupra dicebamus, ſufficit actus prudentiæ ſupernaturalis: cum enim plura obiecta materialia ſperari poſſint, quæ non ſunt certò concedenda à Deo, illa proponi nequeunt per actum Fidei, quo omnino certò quis iudicet obiectum eſſe concedendum, ſi per hominem non ſteterit, ſed ſufficienter proponentur per actum prudentiæ ſupernaturalis.

Tertia conſuſio: Hoc iudicium non eſt quòd ego obtinebo beatitudinem, ſed quòd poſſibilis eſt mihi, ſuppoſitis auxiliis Dei, quæ nemini denegantur, & ſi per me non ſteterit, eam à Deo obrinere potero. Prima pars patet, tum quia hoc iudicium, ego obtinebo beatitudinem, non poteſt eſſe certum, ſpeciali revelatione ſecluſâ, quæ paucis ſit, iudicium autem Fidei debet eſſe omnino certum, tum etiam quia in reprobis tale iudicium eſt falſum, cum nunquam adepturi ſint beatitudinem, & tamen poſſunt illam nunc ſperare. Secunda pars conſtat, quia illud iudicium eſt omnino certum, & ſufficiens, ut quis conetur ad confeſionem beatitudinis, & ad eliciendum actum Spei reſpectu illius, quia certum eſt, quòd adeptio beatitudinis, mihi poſſibilis ſit à Deo, ſuppoſitis auxiliis ipſius, quæ mihi non denegabit, ſi per me non ſteterit. Non tamen negandum, quin iudicium illud, quo quis ſibi perſuaderet, ſe revera obtenturum beatitudinem, ſuppoſitâ miſericordiâ divinâ, multum juvet ad eliciendum actum Spei, non tamen eſt ad hoc neceſſarium.

Quarta conſuſio: Ex parte etiam voluntatis ad actum Spei prærequiritur actus amoris ſupernaturalis obiecti ſperandi: ita Divus Thomas 1. 2. quæſt. 66. art. 6. ad ſecundum, ubi ſic habet: Spes ſupponit amorem ejus, quòd quis adipiſci ſperat, & ex ſupra dictis clarè conſtat, voluntas ſiquidem non erigitur ad ſuperandam difficultatem, quæ in confeſione ſui obiecti occurrit, niſi priùs alliciatur & determinetur ab amore talis obiecti, cum amor ſit quaſi pondus, ut ait Sanctus Auguſtinus, & prima radix, ex qua alii affectus dimanant. Quòd etiam debeat eſſe ſupernaturalis probatur, quia ordinatur ad actum ſupernaturalem Spei, & ad illum intrinſecè præſupponitur, nullus autem actus ſupernaturalis poteſt habere connexionem neceſſariam cum re naturali, aut ab illâ derivari: ob quam etiam rationem amor ille, qui præſupponitur ut quis ſpe-

ret alteri beatitudinem ſupernaturalem, debet eſſe ſupernaturalis.

Quinta conſuſio: Licet amor per ſe prærequisitus ad actum Spei, ſit amor concupiſcentiæ, quo ſcilicet quis diligit beatitudinem, & Deum ut bonum noſtrum, ſimpliciter tamen ſufficit amor Charitatis, ſeu amicitiæ, quo quis diligit Deum ut eſt bonus in ſe.

Prima pars probatur; tum quia per Spem tendimus in Deum & beatitudinem, ut in bonum noſtrum, adeoque amor, qui ad hoc prærequiritur, eſt concupiſcentiæ & boni illius, ut noſtrum eſt, & ex hoc movetur ad ſperandum; tum quia peccator poteſt habere actum Spei ſine actu Charitatis, ergo amor ad Spem requisitus non neceſſariò eſt actus amicitiæ, & Charitatis, ſed concupiſcentiæ.

Secunda etiam pars patet, quia ab amore Charitatis poteſt quis moveri ad ſperandum bonum, quòd ſic amat, nec in hoc ulla apparet repugnantia; & deſumi videtur ex Divo Thoma hic, art. 8. ubi aſſert S. Ambroſium dicentem Spem eſſe ex Charitate: & Divus Paulus dixit: Charitas omnia ſperat, quatenus ſcilicet imperat Spem, vel quatenus quis ex motivo illius ſperat, ſicut jejunit vel aliud opus bonum exercet.

SECTIO TERTIA.

An actus Spei ſit certus, & unde id habeat?

RATIO dubitandi eſt: Primò, quia certitudo & ſecuritas videntur opponi timori circa eandem rem, quilibet autem juſtus, quantumvis firmiter ſperet ſuam beatitudinem, timere nihilominus debet, nec certus eſſe de illius confeſione, juxta illud Proverb. Beatus vir, qui ſemper eſt pauidus: ergo nullus ſperare debet cum certitudine, ergo hæc non competit actui Spei.

Secundò: Quia nullus confeſqui poteſt beatitudinem abſque meritis, & finali gratiâ, ſed nullus poteſt eſſe certus an habeat merita, & ſit deſeſſurus ex hac vitâ in finali gratiâ, ergo nullus poteſt cum certitudine ſperare beatitudinem ut futuram, ſed tantum ut poſſibilem; quoties enim aliquid à duobus pendet principiis, altero infallibili, altero contingente, non poteſt non eſſe contingens, igitur actus Spei, qui in prædictis principiis niti debet, non poteſt habere certitudinem, & ſecuritatem de beatitudine ut re ipſa futurâ, ſed ſolum ut poſſibili, maximè cum nos ſupra dixerimus Spem beatitudinem reſpicere etiam ut perſuaſione futura eſt, & in hoc diſtingui eam à deſiderio, quòd hoc beatitudinem reſpiciat ſolum ut poſſibilem.

Conſuſio: Actus Spei Theologicæ ſimpliciter loquendo eſt omnino certus, & infallibilis, participativè ab actu Fidei: hæc videtur de Fide: & primò quidem quòd Spes ſit omnino certa, conſtat ex illo ad Romanos 5. verſ. 5. Spes non deſert certis, & inſallibilis. De hoc tamen teſtimonio plura dicentur infra, numero quinto: & ad Hebræos 6. verſ. 13. ubi Spes appellatur anchora firmiſſima & tuta, quia ut ait S. Anſelmus ibi: Sicut anchora navem firmam detinet ne fluctuet, ita Spes noſtra facit nos firmos in celeſtium expectatione. Idem Theologicam docet Sanctus Ambroſius in caput primum ſecundæ ad Titum: Sanctus Chryſoſtomus Homiliæ 9. in Epilt.

VIII. An ad actum Spei ſemper prærequiritur amor concupiſcentiæ.

IX. Cur ut plurimum ad actum Spei prærequiritur amor huiusmodi amor.

X. Actus Charitatis movetur ad ſperandum beatitudinem.

I. Status proſentis difficultatis proponitur.

II. Exinde arguitur difficultas, quòd nullus ſcit ſe habere gratiam, aut eſſe in eâ ex hoc vitâ deſeſſurum.

III. Spes Theologica ex participatione, ab actu Fidei certa eſt, & inſallibilis.

Docent Patres Spem Theologicam eſſe omnino certam.

in Epist. ad Romanos. Divus Augustinus in Psalms, 91. Ratio est, quia sicut illa Spes dicitur incerta, quæ nititur fundamento falso vel incerto, ita è contra illa dicitur certa, quæ certo nititur iudicio, & ita Spes nostra certa dicitur certitudine, quæ opponitur fallacia Spei humanæ, quæ sanè non ex eventu pensanda est, cum sæpè eventus non respondeat Spei prudenter de aliquo conceptæ, & è contra sæpè respondeat, licet temerè & levi fundamento concipiatur.

Differentia inter Spei divinam & humanam.

IV. Itaque Spes divina certa dicitur, quia certo nititur fundamento, quod quantum est ex se non deficit. Hoc constat ex D. Paulo ad Hebræos 11. dum ait Fidem esse substantiam rerum sperandarum, id est certitudinem, & 2. ad Timoth. 1. vers. 12. Scio cui credidi, & certus sum quia potens est depositum meum servare in illum diem. & clariùs ad Hebræos 6. vers. 18. Interposuit iurandum, ut per duas res immobiles, quibus impossibile est mentiri Deum, firmissimum solatium habeamus, qui confugimus ad tenendam propositam Spem, quam sicut anchoram habemus animæ tutam & firmam.

V. Obijci tamen solet contra primum testimonium ad Rom. 5. illo non probari intentum, ideo enim dixit Divus Paulus Spem non confundere, non quia habemus Fidem, sed quia Charitas Dei diffusa est in cordibus nostris per Spiritum Sanctum: quibus verbis denotare videtur Apostolus certitudinem Spei à Charitate potius quam à Fide provenire. Respondeo, Spem duplicem habere certitudinem; & de hac certitudine aliam ex Fide, tanquam ex parte fundamenti, & hæc est potissima, utpote quæ per se comitatur Spem, & communis est omnibus Christianis fidelibus, etiam peccatoribus. Alia verò est certitudo orta ex Charitate tanquam ex parte formæ, quæ tantum convenit iustis, amicus enim ab amico omnia bona sperare potest, neque periculum est ne confundatur; & de hac certitudine Apostolus scribit loco citato, quæ non excludit timorem & formidinem, cum nemo sibi conscius sit, an odio vel amore sit dignus. Quare licet hæc certitudo Charitatis competat Spei juxta Apostolum, non tamen excludit aliam certitudinem, quæ convenit Spei ratione Fidei cui innititur tanquam fundamento.

Res. Duplex in spe est certitudo, & à Fide, & à Charitate.

Firmitas Spei ex Fide omnibus convenit, firmitas ex Charitate solis iustis.

VI. Ex dictis colligitur non posse nos per Spem Theologicam sperare, nisi quod per Fidem futurum à Deo revelatum sit; cum enim nobis tantum sit certum per Fidem, beatitudinem, & reliqua bona ad ipsam ordinata, esse possibilia ab omnipotentia Dei, & futura nobis ab ipso, si tamen in gratiâ decedamus: hac tantum ratione certò possumus sperare illa promissa nobis à Deo, at verò cum Fide nobis non constet, nos in gratiâ decessuros, non possumus seclusâ speciali revelatione Dei, habere certum iudicium de futuritione absolutâ rei speratæ absque illâ conditione. Quapropter non est necessarium ad Spem, ut objectum speratum iudicetur certò futurum absolutè, sed satis est iudicare illud certò futurum, nisi nos gratiâ Dei defuerimus, sicque stet per nos.

Car in divinis Literis Spes conjugatur operibus.

VII. Hinc provenit, ut in Scripturis sæpissimè Spes conjugatur operibus, ut nimirum denotetur Spem quoad sui omnimodam certitudinem ab operibus studiosis & honestis dependere, ut constat ex illo Ecclesiastici 2. vers. 11. Nullus speravit in Domino; & confusus est; quis enim permansit in mandatis eius, & derelictus est: quod etiam explicatur sub comparatione olivæ Psalms, 51. vers. 10.

Ego autem sicut oliva fructifera in domo Dei, speravi in misericordia Dei, & alibi: Spera in Deo & fac bonitatem: videatur Canisius capite de Spe §. 2. ubi multa Sanctorum Patrum testimonia ad hoc adducit. Concilium etiam Tridentinum sess. 6. cap. 13. docet qua certitudine sit sperandum, dicens: Nemo sibi certi aliquid absoluta certitudine polliceatur, etsi in Dei auxilio firmissimam Spem collocare omnes debeant, Deus enim nisi ipsi illius gratia defuerint, sicut cepit opus bonum ita perficiet, & Can. 26. dicit Iustos debere sperare, si tamen benè agendo perseveraverint usque in finem. Unde Fide certum est quemlibet iustum verè sperantem beatitudinem, etiam ut futuram, posse in ejus consecutione deficere.

Optimè explicat Concilium Tridentinum, quo pacto Spes & Fidei nitentur, & operibus.

Ex quo ulterius fit, non esse requisitam ad actum Spei certitudinem absolutam, quòd certò & infallibiliter quis beatitudinem consequetur, cum illa certitudo eventus certò futuri pendeat ex mediis efficacibus, solis prædestinatis à Deo præparatis: certum etiam est reprobos vitam æternam non consecuturos, quos tamen cum certum sit sperare eam posse, certum etiam esse debet, non esse de ratione Spei certitudinem in eo sensu, quòd scilicet certò quis absolutè speret se gloriam adepturum. Quod ut fiat clariùs

VIII.

Ad Spem non requiritur, ut quis absolutè iudicet se beatitudinem certò & infallibiliter consecuturum.

Advertendum, Fidem certò credere & Deum promissis stare, & promissis rectè operantibus per vires à Deo acceptas media necessaria ad consequendam beatitudinem. Quando ergo quis sperat futuram sibi beatitudinem, non solum habet in intellectu iudicium probabile, aut persuasionem fore ut beatitudinem consequatur, sed etiam iudicium certum, quòd Deus benè operantibus, & beatitudinem & auxilia necessaria promissit, & quòd promissis infallibiliter stabit: ex quo iudicio Spes sumit suam certitudinem: licet enim aliæ causæ sint defectibiles, per quas proinde ab illius consecutione deficere possit, non tamen ex defectu Dei, vel auxiliorum: unde ex hoc capite, seu quantum ad hoc Spes est certa, quamvis de factò aliunde deficiat.

IX.

Deus est stat promissis infallibiliter, & promissis se bene operantibus daturum beatitudinem.

Ad primam rationem dubitandi, respondeo negando antecedens, quia certitudo Spei non est absoluta, sed conditionata, & ex parte nostræ dispositionis & cooperationis requisitæ subjecta est timori circa futuritionem actualem rei speratæ.

X.

Actus Spei respectu beatitudinis non est absolutus, unde patitur secum timorem.

Ad secundam respondeo cum Divo Thoma, Spei certitudinem sumi ex omnipotentia, fidelitate, & aliis Dei attributis, quæ semper eadem sunt, nec fallere possunt, licet gratia & merita in quibus etiam secundariò nititur quis, ut actuè consequatur beatitudinem, possint deficere; hoc autem non tollit à Spe prædictam certitudinem: quod exemplo declarari potest, si quis enim acciperet à Rege pecuniam sub regiâ promissione, quod illi daret civitatem post mensem in pretium pecuniæ sibi reddita, si tunc accipiens pecuniam eam perderet, vel in alios usus consumeret, non eum fessellit Spes in verbo Regis & pecuniâ ab eo acceptâ, sed potius se ipse fessellit, qui suâ negligentia, vel pravitate pecuniam perdidit, per quam à Rege obtenturus erat civitatem. Idem de eo dicendum, qui acceptâ à Deo gratiâ tanquam pretio futuræ beatitudinis, ab eodem dandæ, gratiam illam perdidit, ei non cooperando.

XI.

Ille in quibus primariò nititur Spes, divina scilicet attributa, deficere non possunt, possunt illa in quibus nititur secundariò.

Quæres primò: Utrum actus Spei, sit supernaturalis? Ad hoc eodem modo respondendum sicut supra Disputatione 13. dixi de Fide, actum scilicet

Res hac declaratur exemplo ab humana petito.

XII.

Actus Spei Theologica est in essentia supernaturalis.

Tom. II.

scilicet Fidei Theologicæ, sicut oportet, & qui necessarius est ad salutem, esse, non quoad modum tantum, ut vult Scotus, Caietanus, & alii, sed etiam in substantiâ supernaturalem, ut loco citato fusè declaratum est. Idem ergo hic dicendum de actu Spei Theologicæ. Potest etiam dari actus Spei acquisitus in entitate naturalis, isque honestus.

Quares secundò: An actus supernaturalis Spei Theologicæ sit ita honestus, ut nullâ ratione vitari possit? Nihil hac de re dicendum occurrit præter ea, quæ Tomo præcedente, Disputatione 92. Sect. 4. de actus supernaturalis in genere vitiatione dixi, eum nimirum extrinsecè vitari posse. Unde illic ostendi actum aliquem supernaturalem, etiam amoris Dei, posse ab extrinsecò vitari.

XIII. Actus supernaturalis Spei Theologicæ vitari potest extrinsecè.

DISPUTATIO TRIGESIMA PRIMA.

De habitu Spei.

DISCVSSIS iis, quæ ad objectum Spei, tum materiale, tum formale, ejusq; actus, à quibus specificatur, pertinent, in præsentis Disputatione de habitu Spei secundum se agemus, & ex iis quæ jam dicta sunt, naturam ejus ac notionem directè investigabimus, quæq; ei peculiare ab aliis, tum Moralibus tum Theologicis virtutibus, sint proprietates inquiremus.

SECTIO PRIM A.

An ad actus Spei eliciendos infundatur nobis habitus, qui sit virtus, & An hic habitus sit unus?

I. Ad hos actus Spei eliciendos infundatur habitus supernaturalis.

PRIMA Conclusio: Ad hos actus eliciendos infundatur nobis habitus supernaturalis. Conclusio est certa, & probanda eodem modo, ac eadem certitudine tenenda, quæ suprà, Disputatione 17. asseruimus, & probavimus dari habitum Fidei.

II. Docet Concilium Tridentinum infundat nobis habitum supernaturalem Spei.

Probat ergo primò Conclusio ex Concilio Tridentino sess. 6. cap. 7. ubi dicitur: *In justificatione hæc omnia infusa accipit homo, scilicet Fidem, Spem & Charitatem; & hominem justificari ait per infusionem gratiæ, & donorum; neque ibi loqui potest Concilium de actibus, ut contendit Valquez 1. 2. d. 79. cap. 1. quia jam præsupponit Concilium illos requiri tanquam dispositiones ad ipsam justificationem, quam postea docet fieri per infusionem habituum. Adde in pueris, qui per baptismum justificantur sine ullo actu, non habet locum hæc explicatio; sed de hoc argumento latius dictum est tum in materiâ de Fide, tum de gratiâ.*

III. Ad actus supernaturales eliciendos

Ratione probatur, voluntas siquidem non potest proportionatè elicere actus Spei, nisi habeat ad id potentiam, per quam elevetur, sed non habet potentiam naturalem; ergo supernaturalem

aliquem habitum qui se habeat instar potentia, sine illo namque non eliceretur proportionatè actus supernaturalis. Ex quo etiam constat hunc habitum esse entitative supernaturalem, sicut diximus de habitu Fidei, quia scilicet actus Spei sunt intrinsecè supernaturales; ergo & habitus. Notandum tamen, quod sicut ad primum actum Fidei in iis qui non receperunt habitum, non potest concurrere habitus, ut probatum est in materiâ de Fide, sed ille fit ex speciali auxilio Dei supplente concursum habitus, ita & primus actus Spei sine habitu, ex tali auxilio elicitur, quod Fidei & Spei cum omni actu supernaturali est commune.

requiritur aliquid potentiam supernaturalem.

Primus actus Spei elicitur per auxilium Dei extrinsecum.

Secunda Conclusio: Spes est propriè & strictè virtus: ita D. Thomas hic, art. 1. & quaest. 4. de veritate, art. 1. & 3. estque communis Theologorum sententia. Probat ergo primò ex definitione virtutis propriè sumptæ, quam tradit Divus Thomas 1. 2. quaest. 35. art. 4. & quam in argumento *Sed contra* colligi dicit ex variis locis Divi Augustini, ut 2. de libero arbitrio, cap. 18. & 19. & 1. Retractat, cap. 4. quæ sic se habet: *Virtus est bona qualitas mentis, qua rectè vivitur, qua nullus male uritur, quam Deus in nobis sine nobis operatur.* Quæ definitio secundum omnes partes convenit Spei eo sensu quo secundum varias sententias competit reliquis virtutibus, ut patebit si discurratur per singulas. Idem est si admittatur illa definitio quam adducit D. Thomas hic ex Aristotèle 2. Ethicorum, cap. 6. *Virtus est quæ bonum facit habentem, & opus ejus bonum reddit.*

IV. Ex definitione virtutis propriè dicta ostenditur Spes esse virtutem.

Definitio virtutis propriè sumptæ.

Spes